

Rajko Bizjak | Evolucija

Galerija sodobne umetnosti, 28.1. - 6.3.2016

Naslov razstave *Evolucija*, na kateri postavlja Rajko Bizjak v dialog nova in starejša dela, ponuja številne razmisleke, tudi o povezanosti avtorjevih do sedaj nastalih fotografskih serij. Telo in telesnost predstavljata osrednje mesto v njegovem ustvarjanju, z njima se nanaša zlasti na seksualnost, željo in užitek, družbene in moralne konstrukte in prepovedi, na primerljivost človeka in vesolja. Osrednje vodilo njegovega fotografskega pogleda pa raziskovanje, kako na stvari, ki jih običajno vidimo le na en način, pogledati drugače. Neredko vizualizira tisto, kar je očesu nevidno: od *Igre* (1986), v katero ujame oblike, ki jih tvorita telesi v gibanju sredi spolnega akta, *Kanaana* (1996), v katerem nam skrajno približa ženski organ, do obeh serij *Zvezdnega prahu*, kjer ujame tisočinko sekunde, v kateri velika količina svetlobe presvetli mrtvo človeško tkivo, in z mikroskopom in teleskopom približa spermije in zvezdnato nebo. Njegovo delo govori o tesnih prepletenostih in povezanostih, ki jih lahko odkrije tudi povsem nepričakovano, kot pri seriji *Zvezdni prah*, a vsebujejo neko skorajda transcendentno, čeprav čisto fizikalno resnico, ki mu odpre nove prostore raziskovanja. V razponu treh desetletij govorijo njegove fotografske serije o zunanjem in notranjem, daljnem in bližnjem, o prepletenosti zavestnega in nezavednega, znanega in tujega, o podobnosti vzorcev in struktur, ki so v naravi, telesu, kozmosu. Njegovo delo je hkrati upodabljanje lepega v smislu ugodja in doseganje občutja nelagodnega in tesnobsnega. Lepo najde v ženskem telesu, kot v seriji *Hommage a Eikoh Hosoe* (1991, z njo se nanaša na kulturne razlike v opredeljevanju pornografskega), kjer z izbrisom identitete žensk gledalčev pogled povsem usmeri v linije telesa in mednožja, ki postane tisto, ki gleda, in v seriji *Hommage - 23 let kasneje* (2013), ko ponovi enako situacijo z zrejšimi telesi. Učinek nelagodja doseže zlasti s popolno bližino, ko pogled na in v vagino tako približa, da se ta spremeni v tujo, neznano, skorajda strašljivo pokrajino. V kolekciji *Kratke zgodbe* (2011 - 2015), s pogledom v temno razpoko, njeno pokrajino imenuje Dante, ali pa Mare Imbrium (Morje deževij), po ogromnem kraterju na Luninem površju. Še prej, v seriji *Kanaan* (1996), je Reka Jordan, Izvir življenja ali Vrata raja. Če je vagina na teh fotografijah predstavljena kot območje skrivnostnega, mogočnega, celo ogrožujočega, je v seriji *Cvetovi* (2001) krhka, nežna in vabljliva. Njenim oblikam poišče podobne oblike v svetu cvetov in jo imenuje latinsko Tulipa, Magnolia, Rosa. V seriji *Arhetip* (2016), ki izhaja iz *Cvetov* (2002), gradi njeno podobo na povezavi med erotičnim in nezavednim, na obstoju nezavednih vidikov človekovega zaznavanja. S podobo, na kateri je vagina takšne oblike, da se na prvi pogled zdi, da gre za obliko, vzeto iz narave, govori o tem, kako imajo nekateri znaki in oblike, ki so nam postali povsem vsakdanji, svoj izvor v erotičnem. Bizjakova igra z gledalčevim vedenjem, kaj v resnici vidi, s podobnostjo med oblikami v naravi in delih telesa, doseže vrh s fotografijami notranjosti telesa, ko v seriji

Zvezdni prah - inkarnacija (2007) srečujemo Korono, Temno snov, Strune, torej plasti, snovi in delce, ki naseljujejo vesolje, dokler se ne zavemo, da gledamo presvetljena tkiva. Na vseh teh natančno preišljenih, tudi več let nastajajočih serijah fotografij ni nobene Mojzesove obljubljenе dežele, nobene cvetlice ali ostankov supernove, sta le površina in notranjost ženskega organa in telesa. A z načinom gradnje podob in njihovim poimenovanjem, spretnim prehajanjem med realnostjo in iluzijo, Bizjak odpira kompleksne vsebine, ki se izgrajujejo široko izven podob samih. V vizualnem podajanju obstoja enakih struktur v človeku in vesolju, tesne povezanosti med vsem, kar nas obdaja in je v nas samih, se v obeh serijah *Zvezdnega prahu*, inkarnaciji in komparaciji, naslanja na astrofizikalne teorije strukturiranosti vesolja in prenašanja življenja. V inkarnaciji so naslovi tisti, ki pokažejo na primerljive strukture (Temna snov je denimo fotografija črevesja), v *Zvezdnem prahu - komparaciji* (2016) primerja podobnost struktur, ki jih tvorijo skupine zvezd in množica spermijev. S svojim zadnjim delom, veliko fotografijo *Evolucija* (2016), ki izhaja iz Michelangelove upodobitve biblične geneze sveta in osrednjega prizora Stvarjenja Adama v Sikstinski kapeli, s pomeni in asociacijami, ki jih sproža, zaokroža pripovedi do sedaj nastalih serij. Podoba je premislek sedanosti človeka in sveta, z njo se razmišljanje o človeku in stvarstvu, želji in užitku, zatajevanju in omejevanju, prepovedi in nadzoru nad duhom in telesom (kot orodjem za obstoj sistema) poveže z idejo Boga, njenim pomenom ob vseh znanstvenih odkritjih in osupljivih teorijah, z vprašanjem, ali jo sodobni subjekt še potrebuje, kje je gibaló človeštva, zgodovine, napredka.

Bizjakove serije fotografij vedno izhajajo ali se navezujejo ena na drugo, se nadgrajujejo ali širijo v nove prostore, ki jih predvidi ali vzpostavi na podlagi naključja. Videti so lahko kot nasprotje, kot prelom, a je med njimi bistvena zveza, osredotočanje na telo in erotiko, na pogled v zakrito in skrito. (*Irena Čerčnik*)

Razstavljene serije: *Cvetovi* (2002), *Arhetip* (2016), *Zvezdni prah - inkarnacija* (2007), *Zvezdni prah - komparacija* (2016), *Hommage a Eikoh Hosoe* (1991), *Hommage - 23 let kasneje* (2013), *Evolucija* (2016), triptih *Osončje* iz serije *Kratke zgodbe* (2011 - 2015)

Rajko Bizjak (1963, Postojna) je leta 1990 diplomiral na Akademiji dramske umjetnosti v Zagrebu, smer filmski in televizijski snemalec. Deluje kot snemalec in fotograf in je predavatelj na Višji strokovni šoli Academia Maribor, Fakulteti za medije FAM v Ljubljani, Visoki šoli za umetnost v Novi Gorici in Visoki šoli za fotografijo pri VIST v Ljubljani. S fotografijo se ukvarja od leta 1976, od leta 1985 je razstavljal na številnih samostojnih in skupinskih razstavah. Njegova dela se nahajajo v domačih in tujih kolekcijah. Živi in dela v Ljubljani.

Center sodobnih umetnosti Celje

Rajko Bizjak: *Evolucija*. Galerija sodobne umetnosti, 28.1. - 6.3.2016. Kustosinja Irena Čerčnik.

